

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього
контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових
групах”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 розділу I Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) здійснює державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ у межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про фінансові послуги) та іншими законами України.

У статті 55¹ Закону про Національний банк встановлено, що Національний банк здійснює функції державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг [крім діяльності на ринках цінних паперів та похідних (деривативів), професійної діяльності на фондовому ринку та діяльності в системі накопичувального пенсійного забезпечення] на індивідуальній та консолідованій основі в межах та порядку, встановлених цим Законом, Законом про фінансові послуги та іншими законами з питань регулювання ринків фінансових послуг.

Відповідно до пункту 3¹ частини першої статті 28 Закону про фінансові послуги Національний банк у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг у межах компетенції, визначеної у частині першій статті 21 цього Закону, визначає вимоги до осіб, які мають намір провадити/провадять діяльність з надання фінансових послуг, включаючи вимоги до їх структури власності, системи корпоративного управління, управління ризиками та внутрішнього контролю, умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійні умови), та порядок контролю за їх додержанням.

У частині четвертій статті 15¹ Закону про фінансові послуги встановлено, що законодавством з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг можуть бути встановлені особливості організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю).

Також у пункті 3 частини четвертої статті 16¹ Закону про фінансові послуги передбачено, що орган, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, відповідно до розподілу повноважень, передбаченого частиною другою цієї статті, з метою здійснення нагляду на консолідованій та субконсолідованій основі у своїх нормативно-правових актах має право встановлювати вимоги до фінансової групи, її підгруп, зокрема, щодо наявності ефективної системи внутрішнього контролю.

Крім того, згідно з частиною третьою статті 29 Закону про фінансові

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до:26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

B/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

послуги основними напрямами нагляду Національного банку у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг є регулярне проведення оцінки загального фінансового стану небанківської фінансової установи, результатів її діяльності та якості корпоративного управління, системи внутрішнього аудиту (контролю) та управління ризиками, дотримання обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

Водночас у частині другій статті 19 Закону України “Про платіжні послуги” (далі – Закон про платіжні послуги) передбачено, що банки та фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг, зобов'язані проводити внутрішній аудит (контроль) своєї діяльності з надання платіжних послуг відповідно до Закону про фінансові послуги.

Згідно з пунктом 14 розділу II “Прикінцеві положення” Закону України від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон № 79) Національний банк зобов'язаний забезпечити прийняття актів, необхідних для реалізації цього Закону; привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

У відповідній сфері правового регулювання є чинний Порядок проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах, затверджений розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 05 червня 2014 року № 1772 (далі – Порядок). Порядок регламентує особливості організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю), що є лише одним зі складових елементів системи внутрішнього контролю. Водночас Порядок не встановлює вимог до основних засад організації та функціонування якісної та ефективної системи внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, не визначає заходів, виконання яких може свідчити про впровадження якісної та ефективної системи внутрішнього контролю, що суттєво ускладнює здійснення нагляду за якістю систем внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк.

Крім того, чинними залишаються Методичні рекомендації щодо системи управління та розкриття інформації фінансовими установами, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 грудня 2005 року № 5207, а також Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 29 вересня 2005 року № 4660. Водночас ці рекомендації не мають обов'язкового характеру, є точковими та не повною мірою враховують чинні вимоги законодавства України, права Європейського Союзу (acquis ЄС) та

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

B/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

зобов'язання України у сфері європейської інтеграції.

Національний банк набув повноважень регулятора ринку небанківських фінансових послуг у 2020 році та наразі не має регуляторних актів які б регулювали питання організації систем внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк.

Отже, з урахуванням положень Закону про фінансові послуги та пункту 14 розділу II “Прикінцеві положення” Закону № 79 є потреба в запровадженні належного регулювання й нагляду за дотриманням надавачами фінансових послуг та небанківськими фінансовими групами, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, вимог до їх систем внутрішнього контролю шляхом затвердження відповідного нормативно-правового акта Національним банком.

Зазначене питання не може бути вирішене за допомогою ринкових механізмів, оскільки воно стосується реалізації повноважень Національного банку, передбачених Законом про фінансові послуги та Законом про Національний банк.

Суб'єктами, на яких вищезазначені проблеми негативно впливають, є:

- 1) небанківські фінансові установи, платіжні установи, філії іноземних платіжних установ, юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, включаючи установи електронних грошей, операторів поштового зв'язку, які мають право надавати фінансові платіжні послуги (далі – надавач фінансових послуг), та небанківські фінансові групи, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк (далі – небанківські фінансові групи);
- 2) Національний банк.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, що безпосередньо пов'язані з вирішенням зазначених проблем, є забезпечення здійснення Національним банком функцій регулювання та нагляду на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю учасників ринку небанківських фінансових послуг із дотриманням принципів законності, співмірності, відкритості та прозорості, а також забезпечення безпеки та фінансової стабільності фінансової системи, захисту споживачів фінансових послуг, запобігання кризовим явищам.

Проект постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах” (далі – проект постанови) розроблено з метою встановлення основних цілей та засад організації та функціонування якісної та ефективної системи внутрішнього контролю, які встановлюються та виконуються за всіма напрямками діяльності

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

B/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

надавачів фінансових послуг та небанківських фінансових груп.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Ураховуючи потребу в унормуванні питань, пов'язаних із розробленням регуляторного акта, альтернативних способів досягнення встановлених цілей немає.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідних заходів

У проекті постанови передбачено затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах, яким буде, зокрема, визначено:

- 1) загальні засади та цілі запровадження системи внутрішнього контролю;
- 2) вимоги до внутрішніх документів та мінімальний перелік питань щодо внутрішнього контролю, які мають бути врегульовані у внутрішніх документах (або внутрішньому документі);
- 3) вимоги до організаційної структури надавачів фінансових послуг, яка повинна будуватись з урахуванням системи трьох ліній внутрішнього контролю;
- 4) суб'єктів внутрішнього контролю;
- 5) компоненти системи внутрішнього контролю, а саме: контрольне середовище, оцінку ризиків, контрольну діяльність, контроль за інформаційними потоками та комунікаціями та моніторинг ефективності;
- 6) заходи, дотримання яких свідчить про належне впровадження та функціонування кожного з компонентів системи внутрішнього контролю;
- 7) основні вимоги до організації системи внутрішнього контролю в небанківських фінансових групах.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов'язкові для виконання надавачами фінансових послуг та небанківськими фінансовими групами. Такі вимоги не потребують суттєвого та/або тривалого за часом упровадження змін до звичайної діяльності суб'єктів, на яких поширюватиметься дія регуляторного акта.

Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби внесення

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

В/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

додаткових змін до цього регуляторного акта.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень. Також вбачається, що особам, на яких поширюватимуться вимоги регуляторного акта, не буде завдано шкоди в разі настання очікуваних результатів дії цього акта.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності на ринку небанківських фінансових послуг на індивідуальній та консолідованій основі з періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами Національного банку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна виокремити такі результати його дії для суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

Основними позитивними результатами дії регуляторного акта є:

- 1) установлення основних цілей та засад організації та функціонування якісної та ефективної системи внутрішнього контролю в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах;
- 2) чітке встановлення вимог до розподілу повноважень суб'єктів внутрішнього контролю в межах системи трьох ліній внутрішнього контролю;
- 3) чітке визначення вимог до запровадження надавачами фінансових послуг та небанківськими фінансовими групами систем внутрішнього контролю;
- 4) прийняття нових та вдосконалення внутрішніх документів надавачів фінансових послуг, зокрема, шляхом урегулювання питань внутрішнього контролю та розподілу повноважень.

Можливі негативні наслідки дії регуляторного акта – витрати надавачів фінансових послуг, пов'язані з потребою зміни процесів, у тому числі здійснення контролю, розроблення нових внутрішніх документів; для учасників небанківських фінансових груп – надання інформації відповідальній особі та Національному банку.

Зважаючи на обсяг дій, які потрібно здійснювати надавачам фінансових послуг із метою виконання вимог і рекомендацій щодо побудови системи внутрішнього контролю, визначених проектом регуляторного акта, передбачається встановлення терміну, достатнього для приведення такими особами своєї діяльності у відповідність до вимог регуляторного акта.

Отже, очікувані результати прийняття регуляторного акта будуть позитивні для всіх суб'єктів, на яких поширюється дія регуляторного акта.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

B/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

VII. Визначення показників результативності акта

Показники результативності регуляторного акта такі:

1) кількість суб'єктів, на яких поширюватиметься дія акта.

Станом на 30.04.2022 на ринку небанківських фінансових послуг діяли 1 664 суб'єкти, а також 23 небанківські фінансові групи, переважно діяльність в яких здійснюють фінансові установи, нагляд за якими здійснює Національний банк;

2) кошти і час, що витратимуть суб'єкти господарювання та/або фізичні особи у зв'язку з виконанням вимог акта.

Часові витрати надавачів фінансових послуг та небанківських фінансових груп для реалізації вимог проєкту постанови можуть становити до дев'яти місяців. Надавачі фінансових послуг та небанківські фінансові групи можуть понести витрати, зокрема, за потреби прийняття нових або зміни діючих внутрішніх документів, створення нових штатних одиниць або окремих підрозділів (за потреби), удосконалення інформаційних технологій з метою приведення своєї діяльності у відповідність до вимог проєкту постанови;

3) кількість учасників ринку небанківських фінансових послуг, що порушили вимоги проєкту постанови;

4) кількість отриманих Національним банком від учасників ринку небанківських фінансових послуг запитів та пропозицій щодо вдосконалення змісту проєкту постанови та її реалізації.

Водночас, урахуваючи специфіку запропонованого проєкту постанови, надати кількісну форму всіх прогностичних значень показників результативності регуляторного акта немає змоги.

VIII. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14.04.2004 № 471.

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності регулятором актом.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

B/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування учасників ринку небанківських фінансових послуг щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

В. о. Голови

Юрій ГЕЛЕТІЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Гелетій Юрій Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B20400000031110000DA450000

Дійсний до: 26.07.2023 08:51:34

Національний банк України

В/33-0008/46645

від 24.06.2022 17:00